

Jyri Kuusisalo • Anne-Maarit Sepling

Ahvenen viemää

Vuosi kansalliskalan matkassa

DOCENDO

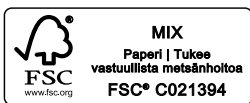
Ahvenen viemää

Jyri Kuusisalo • Anne-Maarit Sepling

Ahvenen viemää

Vuosi kansalliskalan matkassa

DOCENDO

Ensimmäinen painos

Copyright © Anne-Maarit Sepling, Jyri Kuusisalo ja Docendo 2026
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Matti Vartiala
Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-972-1
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

Sisällysluettelo

Esipuhe	9
Luku 1 Fladojen salaisuus.....	19
 Kaislikossa kuhisee – ahven	47
 Savustettu ahven ja paprikakermaviilikastike	51
Luku 2 Ennätyskala töiden lomassa	55
 Kevään erikoisherku – ahvenen mäti	69
 Ahvenenmätimousse	71
 Paistetut mätipussit.....	72
Luku 3 Maitokärryt, hikipisaroita ja unelmien ahvensaalis.....	75
 Näin alkuun ahvenen heittokalastuksessa ...	92
 Perinteinen ahven-avokukko	97
 Paistetut ahvenfileet ja voissa haudutettua parsaa	99
Luku 4 Kun kesä ei muistanut olla kesä	103
 Miten ahven kasvaa?	118
 Ahven-kesäkeitto	121

Luku 5	Mainettaan parempi	125
	 Miksi raitapaita viihtyy matalassa?	144
	 Ahven-ceviche saaristolaisleivällä.....	147
Luku 6	Usko pieniin järviin.....	151
	 Ahvenkalapelti & cowboy-kermaviili	161
Luku 7	Loppukesän huumaa Saimaalla.....	165
	 Kalastajan vastuu	180
	 Repeat ahvenburgerit	183
Luku 8	Sadonkorjuu ja ”kilometri”.....	187
	 Kalavesien kameleontti	203
	 Pannuahvenet lyttypotutuilla	205
Luku 9	40-senttisten armeija uusilta vesiltä	209
	 Ahvenen parveutumiskäyttäytyminen	222
	 Marskin kuha ahvenesta.....	225
Luku 10	Marraskuun magiikkaa	231
	 Paino vaihtelee vuodenajan mukaan.....	246
	 Ahvenwok	250
Luku 11	Elämän kala	255
	 Poikkeuksellinen ahven	267
	 Pilkkiahvenet, mummonkurkut ja paras perunamuusi.....	269
Luku 12	Karvaita pettymyksiä, hämmentäviä yllätyksiä ..	273
	 Kalavesien herkkä kuulija ja haistaja	294
	 Kolmen sipulin ahvenkeitto	296
Epilogi	Kalat kaipaavat huomiotamme	301

Rakkaalla kalalla
on monta kutsumanimeä

Aapo

Assu

Aborre

Apotti

Borre

Appura

Raitapaita

Affena

Tirri

Körmy

Pannukarkea

Esipuhe

Ahven, tuo raidallinen, sähkökkä ja ihanan oikukas kansalliskalamme on lumonnut monet suomalaiset lähtemättömästi. Se on koukuttanut niin laiturinnokassa ensikertaa onkivan lapsukaisen, iltauistelulla siiman päähän filekalan saaneen kalastajan, jään alle reikään tuijottavan pilkkijän kuin virvelillä isoa ahventa väsyttävän konkarin. Ahven ei katso kalastajan ikää, kokemusta eikä välineiden hintaa – sama sähköinen tärppi iskee suoraan sieluun ja selkäyttimeen. Tuo täsmälleen sama, kihelmöivä tunne pitää tiukasti otteessaan myös meitä, vaikka olemme jahdanneet ahvenia jo vuosikymmeniä.

Kirkkaissa vesissä ahven lipuu smaragdinvihreää hehkuvine oranssine evineen, kun taas tummissa metsäjärvissä se vetää ylleen salaperäisen tumman viitan, johon mustanpuhuvat raidat lähes häviävät.

Körmy, raitapaita, appi – rakkaalla ”lapsella” on monta nimeä. Eikä ihme, sillä ajoittain se on kalastomme helpoin pyydettyvä, kun taas toisinaan se kiristää kalastajan pinnan äärimmilleen olemalla hankala, jopa mahdoton kalastettava. Ahventa ja sen liikkeitä ei koskaan opi ymmärtämään täysin. Joka kerran kun kalastaja kuvittelee ymmärtävänsä sitä paremmin, joutuu hän seuraavalla kerralla huomaamaan

olleensa jälleen väärässä. Se haastaa, yllättää, vetää pyytäjäänsä nenästä ja kouluttaa kalastajaa jokaisella reissulla – ja juuri siksi tämä kirjakin syntyi.

Ahvenen viemää on kirja Kalastajan Kanavan Anne-Maartin ja Jyrin kalareissuista viimeisen reilun 10 vuoden ajalta – aidoista tositarinoista, joiden matkassa pääset mukaamme seuraamaan ahvenen vuodenkiertoa. Kuljemme kevään sulattamista rantavesistä kesän helteisiin, loppukesän pimeneviin iltoihin, syksyn piiskaamille karuille suurahven-apajille ja lopulta talven hiljaisuuteen, jossa vain pilkkijät laulavat omaa lauluaan. Kirjan luvuissa sukellamme ensin merelle kevään matalan veden ahvenjahdin saloihin, minkä jälkeen siirrymme kesän aurinkoisille selkävesien karikoille. Syksyn tullen suuntaamme syvempien vesien laitamille ja lopulta rauhoitumme hiljaiselle, lumen peittämälle jälle pilkkimisen pariin. Tarinoiden lomassa avaamme erilaisia kalastustapoja ja tekniikoita sekä jaamme vinkkejä, jotka olemme oppineet vesillä – satojen päivien ja lukuisten eri vesistöjen kautta. Mutta ennen kuin työnnämme veneen vesille, kerromme kumpikin omin sanoin, keitä olemme ja miten ahven meidät vei.

Jyri – liki 50 vuoden kalastustaival

Juureni ovat Hämeessä, josta kuitenkin jo varhain siirryin perheen mukana Saimaan syleilyyn. Kalaan pääsin pienestä pitäen isäni matkassa. Kirkkaimmat lapsuusmuistoni ovat lammen rannasta mato-ongelta ja talvisilta pilkkireissuilta perheen kanssa Savosta. Loppukesän öinä pääsin isäni

mukaan, kun pimeydessä soudimme rapumerroille tai kun kaasuvallon loisteessa tuulastimme. Luonnon syleily, metsien läpi samoaminen, mato-onkien veistäminen pajukosta, loirojen kaivaminen kompostista ja hetket majavien kanssa saman lammen rannalla ovat muistoja, jotka palauttavat minut lapsuuden rakkaimpiin kalastushetkiin. Ja ne ensimmäiset ahvenet virvelillä: kolho ja elämää nähnyt painava umpikelasetti, venyvä monofilisiima ja lippa siiman päässä – mutta niinpä vaan sain sieltä kivikon keskeltä pieniä ahvenia. Kipinä syttyi, eikä ole sammunut!

Kun viehekorttilaki aikanaan avasi minulle, etelämmäksi muuttaneelle nuorelle aikuiselle, rannikon vedet, kasvoi lapsuuteni rakkaasta harrastuksesta palava intohimo. Erikoistuinkin ensin merihauen heittokalastukseen ja hauenuisteluun järvillä. Uistelukisojen kautta kuvioon tuli myös kuha, ja Ahvenanmaalla seikkailin kavereiden kanssa meritaimenien perässä. Vähitellen kuitenkin hieman ennen Kalastajan Kanavan perustamista alkoi ahven kiinnostaa entistä enemmän.

Ja niin siinä lopulta kävi, että ahven vei voiton: nykyään sydämeni sykkii eniten monipuoliselle ahvenenkalastukselle. Laji tarjoaa eri muodoissaan valtavasti. Erityisen kiinnostavaa on matalan veden ahvenjahti, jossa jokainen heitto voi kääntyä unohtumattomaksi. Ikimuistoisimpiin hetkiini kuuluu eräs utuinen toukokuun alun päivä Puruvedellä, jolloin jigiin iski 1,67-kiloinen kotimaan ennätysahveni. Lisäksi ahvenen perässä on kierretty myös maailmalla – Espanjan Perchzillan ahvenparatiisi on jäänyt mieleeni useiden yli 2-kiloisten ahvenjättien myötä.

Harrastus vei aikanaan mukanaan myös järjestötoimintaan. Olin 2000-luvun alkupuolelta lähtien Suomen Hauki-

seura ry:n toiminnassa mukana vuosikausia, myös sen puheenjohtajana. Järjestössä perehdyimme suurten emokalojen korvaamattomaan merkitykseen vesistöillemme ja kalakannoillemme erilaisten tutkimusten ja asiantuntijayhteistöiden kautta. 2010-luvun alussa olin mukana perustamassa Hauenkalastajat Open -kilpailua, josta on kasvanut kotimaan suurin kalastuskilpailu. Hauenkalastajat Openin sisäkilpailu Ahven Open lanseerattiin muutamaa vuotta myöhemmin, ja myös siitä on rakentunut Suomen suurin ahvenenkalastukseen keskittynyt satojen joukkueiden kilpailu.

Ennen päätoimista kalastusmediauraa eli Kalastajan Kanavan perustamista ehdin tehdä parikymmentä vuotta töitä rakennuslalla myynnin ja liiketoiminnan johtamisen parissa. Toimin muun muassa myyntipäällikkönä Teknosella sekä kotimaan liiketoimintajohtajana Honkarakenteella ja TaloTalossa. Vahva rakennusalan tausta ja myyntityön taitaminen ovat olleet korvaamattomia oppeja, jotka ovat kantaneet myös yrittäjänä.

Syksyllä 2015 uskalsin hypätä tuntemattomaan ja perustin monen eri sattuman kautta Kalastajan Kanavan tavoitteenani auttaa kalastajia onnistumaan paremmin omassa rakkaassa harrastuksessaan. Ajatuksenani oli, että kanavasta voisi muodostua minulle täysipäiväinen palkkatyö viidessä vuodessa. Toisin kuitenkin kävi, sillä viiden vuoden päästä Kalastajan Kanavaa tekivät minun lisäksi täyspäiväisesti puolisoni Anne-Maarit ja lähes kokopäiväisesti media-assistenttimme Anne-Mari.

Pitkä ja usein näkymättömäksi jäävä työ sai arvokkaan tunnustuksen, kun minulle myönnettiin Vuoden kalamies 2024 -kunnianosoitus Helsingin kansainvälisillä Vene-

messuilla. Palkintoraati kuvaili minua sekä korvaamatonta puolisoani ja yhtiökumppaniani uuden kalastusmedian uranuurtajiksi, joiden kaikessa ohjelmistossa näkyy vastuullinen, kestävä ja luontoa kunnioittava kalastusharrastus. Ne sanat menivät suoraan sydämeemme – juuri niiden arvojen varaan olemme halunneet kanavaa rakentaa, ja samat arvot kulkevat mukanaamme tämän kirjan jokaisella sivulla.

Anne-Maarit – mökkijärveltä ahvenvesille

Minun tieni vesille kulki lapsuuteni kesämökkien kautta. Luonto oli tärkeä osa lapsuuttani ja nuoruuttani: lapsena mökkeilimme paljon Pohjois-Karjalassa ison vesistön äärellä, jossa rakkauteni unohtumattomia Saimaan järvimaisemia ja ulapan vapautta kohtaan rakentui. Opin uimaan ja soutamaan varsin pienenä ja muutaman kerran pääsin mummin matkaan verkoillekin, vaikkakaan verkkojen soutaminen ei painavalla puuveneellä onnistunut kovin hyvin. Satunnaisesti jouduin osallistumaan verkkojen selvittelyyn ja kalojen perkaamiseen, mikä ei ollut kovinkaan mieltuisaa puuhaa: mieleeni jäivät tahmeat kalan suomut ja vahva haju. Ongin mökeillämme joitakin kertoja lapsena. Laihat saaliit eivät silloin sytyttäneet kalastuskipinää.

Kouluikäisenä partio astui kuvioon, ja vuosien varrella etenin aina ryhmänjohtajan kautta lippukunnan johtotehtäviin saakka. Partiovuosista mieleeni jäivät savunkatkuiset leiritulet, yhteislauluhetket suurleireillä, kastehelmiset

kylmänkalseat telтта-aamut ja se voittamaton tunne, kun kaatosateen jälkeen syttyy nuotio ensimmäisellä – tai joskus vasta seitsemännellätoista – tulitikulla.

Perheen ainoana lapsena opin perinteisesti katsottuna niin naisten kuin miesten hommia: puusavottaa, polttopuiden tekoa, puiden raivaa- mista, rakentamista, saunan lämmittämistä, puukon käyt- tämistä, kokkaamista tulella jne. Vanhemmiltani opin toisaalta arvostamaan luontoa ja ihailemaan sen kauneutta

ja toisaalta rohkeuden tarttua uusiin asioihin ja tehdä itse – taitoja, joille on ollut käyttöä niin työelämässä kuin kala- vesilläkin.

Vapa löysi tiensä käteeni toden teolla vasta aikuisiällä, 20 vuotta sitten, kun lähdin Jyrin opastamana ensimmäisille kunnon kalareissuilleni. Innokas opettaja ja utelias oppilas osoittautuivat toimivaksi yhdistelmäksi, eikä vauhti ole sen jälkeen hidastunut – päinvastoin, uudet kalastusmuodot vetävät minua puoleensa kuin täky ahventa. Ensin perehdyin hauenkalastukseen Jyrin sen aikaisen intohimon seurauk- sena. Kesäisin kävimme mökillä uistelemassa kuhaa, minkä lisäksi ravustimme ahkeraan. Kalastustaitoni karttuivat, ja aihe alkoi kiinnostaa entistä enemmän.

Hauenkalastuksessa saavutin tason, jossa pärjäsinkin kalareissulla kuin kalareissulla yhtenä ”äijänä” muiden joukossa. Minut pyydettiin aikanaan ensimmäiseksi naisjäseneksi Suomen Haukiseura ry:hyn, jonka viestintää hoidin muutama vuodelle. Joitakin vuosia myöhemmin perustin naisten kalastukseen keskittyvän Facebook-ryhmän. Naiset kalastaa -ryhmässä on nykyään yli 1 400 naista. Perinteisten saaliskuvien jakamisen lisäksi ryhmässä on helppoa kysyä asiaa kuin asiaa ilman paineita ja kannustaa toisiamme vesille.

Ennen Kalastajan Kanavan tuottajan ja yhtiön toimitusjohtajan vastuita tein pitkän uran markkinoinnin ja viestinnän johtotehtävissä kansainvälisissä yrityksissä, muun muassa Paroc-konsernissa, Stora Ensolla ja Honkaraken-teella, sekä opetin markkinointia ammattikorkeakoulussa. Kaupallisen koulutuksen ja opettajankokemuksen yhdistelmä näkyy Kalastajan Kanavan sisällöissä ja toivoakseni myös tässä kirjassa: haluan, että asiat kerrotaan lämpimästi ja selkeästi, niin että jokainen voi oppia ja innostua lähtötasostaan riippumatta.

Nykyään olen varsin vahvasti hurahtanut ahvenenkalastukseen varsinkin aktiivivälinein: heittokalastaen ja uistellen. Mieluisimmat ajankohdat ovat joko lämpimät kesäpäivät, kun ahvenet ovat nousseet matalaan, tai syys-lokakuun kirpeät päivät, jolloin isot raitapaidat parveilevat syvänteiden reunoilla. Ahven kiehtoo minua muutamastakin syystä: ensinnäkin se osaa olla raivostuttavan hankala mutta samalla haastavan inspiroiva, toisekseen ahven on silmiä hivelevän kaunis kala varsinkin kirkkaissa vesissä. Isot kalat ovat kalastuksen suola, mutta minulle on tärkeää myös ruokakalan

pyytäminen. Tuletkin kirjaa lukiessasi huomaamaan, että vesiltä matkaamme lähtee varsin usein kalaa ja että kokkaamme mielellämme kalaruokaa.

Kalastajan Kanava – kalastajan media

Kalastajan Kanava lähti liikkeelle tyhjästä syksyllä 2015 ja otti isosti tuulta purjeisiinsa kesällä 2016, kun kaksi samanhenkistä ihmistä – minä ja Anne-Maarit – jaoimme saman intohimon: yhden kameran ja unelman jostakin uudesta.

Vuosien varrella Kalastajan Kanavasta on kasvanut kotimaan kattavin kalastusmedia, jolla on somekanavissa yhteensä yli 130 000 seuraajaa ja joka tavoittaa viikoittain noin puoli miljoonaa kalastuksen harrastajaa. Kanava tuottaa videoita, suoria lähetyksiä, podcasteja ja artikkeleita – ilmaista tietoa, vinkkejä ja elämyksiä niin harrastuksen ensimetreille kuin vuosikymmeniä kalastaneille konkareille. Nykyään Kanava on täyspäiväinen työpaikka meille kahdelle yrittäjälle sekä media-assistenttillemme ja lisäksi työllistämme 4–5 freelanceria osa-aikaisesti.

Työnjakomme on hioutunut vuosien varrella saumattomaksi. Minä vedän kanavaa sekä esiinnyn sadoissa suorissa lähetyksissä, videoissa ja messuilla. Lisäksi vastaan väsymättä seuraajien kysymyksiin sekä huolehdin kalustosta, kalastusvälineistä ja veneiden varusteluista. Satunnaisesti kirjoitan myös artikkeleita ja julkaisen sisältöjä sosiaaliseen mediaan. Anne-Maarit toimii yrityksen toimitusjohtajana sekä kanavan tuottajana, toimittajana ja sisältöstrategina. Hänideoi, kuvaa ja editoi osan videoista sekä kirjoittaa uutisia ja

artikkeleita kalastajankanava.fi-verkkomediaan. Lisäksi hän vastaa yhtiön taloushallinnosta ja hankkeista sekä omasta ja freelance-henkilöstöstämme ja sisarmedian tuottamisesta. Media-assistenttimme editoi suuren osan videoistamme ja ylläpitää verkkomediaa.

Mediaperheeseemme kuuluu myös sisarmedia Kalaruoka.fi, joka vie saaliin vedestä lautaselle asti. Kalaruoka.fi:n päätoimittajana häärii alan todellinen ammattilainen: keittiömestari Roy Norro. Hänen vankan asiantuntemuksensa ansiosta voimme tarjota tässäkin kirjassa herkullisia ruokareseptejä, joiden avulla opit valmistamaan ahvenesta suussa sulavia aterioita omien kalareissujesi päätteeksi.

Kalastajan Kanavan tekemistä on alusta asti ohjannut aitous, hyödyllisyys ja läpinäkyvyys – jos emme jotain tiedä, sanomme sen suoraan. Samat periaatteet ohjaavat tätä kirjaa. Tarinat ovat tosia, vinkit vesillä testattuja, ja epäonnistumisetkin ovat mukana kaunistelematta, sillä juuri niistä oppii eniten. Toivomme, että kirjan sivuilta tarttuu mukaasi oivalluksia, onnistumisen hetkiä ja ennen kaikkea palava into lähteä ahvenvesille – vuodenajasta riippumatta.

Antoisia lukuhetkiä ja kireitä siimoja!

Jyri Kuusisalo ja Anne-Maarit Sepling

Luku 1

Fladojen salaisuus

Kevät on odotuksen aikaa luonnon kanssa pilkkitalven horroksesta heräävälle kalastajalle. Mieli vetää vesille heti auringon lämmön saadessa jään reunan väistymään sen veran, että sulaa vettä alkaa lorista rannassa. Me seuraamme jäiden lähtöä tiiviisti – polte päästä vesille talven jäljiltä on aina kova. Talven viimeisinä pitkinä viikkoina puunaamme veneet viimeisen päälle kuntoon, säädämme kalastusvälineet valmiiksi ja seuraamme säätiedotuksia. Aiemmin järjestelin vieherasiatkin ilta toisensa jälkeen uuteen uskoon, mutta nykyään siihen ei enää ole aikaa. Tämä kaikki kuitenkin kuvastaa sitä intoa ja odotusta, mitä tunnemme avovesikalastusta kohtaan keväisin.

Viime vuosina olemme avanneet avovesikautemme Ahvenanmaalla muutaman päivän ahvenseikkailulla. Saaren tarjoama kalastus on poikkeuksellista, ja sen takia reissusta onkin muodostunut meille jokavuotinen perinne. Maarianhaminassa asuvan kaverimme ansiosta meillä on matkasamme mukana paitsi mainiota kalastusseuraa myös tuorein tieto kalojen liikkeistä.

Ahvenen (*Perca fluviatilis*) kevätkäyttäytyminen on äärimmäisen kiehtovaa ja hyvin paikkariippuvaista. Kun liikutaan Ahvenanmaan tyyppisessä paikassa, missä ympärillä on suuria avomerialueita ja saaren sisällä suojaisia kutulahtia, on veden lämpötiloissa suuria eroja. Ulkona avomerellä vesi pysyy pitkään jääkylmänä, kun taas saariston sisällä matalissa, lähes suljetuissa lahdissa kevätaurinko lämmittää veden päivissä. Ahvenet vaeltavat laajoilta ulkosaariston alueilta näihin harvoin, tiettyihin kutufladoihin vuosi toisensa jälkeen kutemaan. Kalastajalle tämä luo ainutlaatuisen ikkunan, sillä kalat pakkautuvat tiiviisti alueille, joista niitä on jäiden lähdön jälkeen helpompi tavoittaa heittovälinein joitakin päiviä tai jopa muutamia viikkoja ennen kutua.

Olemme luoneet keväisin selkeän rutiinin – kun Ahvenanmaan ”agenttimme” soittaa jäiden lähteneen, raivaamme kalenterimme tyhjäksi ja varaamme matkan. Sesonkiin osuminen vaatii nopeita liikkeitä ja joustavuutta, mutta se on ainoa keino olla oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Haasteena on se, että joillakin alueilla ahven kutee jo muutaman päivän sisällä jäidenlähdöstä. Jos ajoitus pettää ja myöhästymme, jää kutua edeltävä vaihe kokonaan kalastamatta.

Pre-kutu tarkoittaa lyhyttä ajanjaksoa juuri ennen varsinaisen kudun alkamista. Kalat ovat tällöin jo pakkautuneet lahtiin tai niiden suuaukoille odottamaan veden lämpötilan kohoamista sopivaksi. Osa ahvenista saattaa olla hyvinkin passiivisia, mutta oikeaan aikaan osuva kalastaja voi saada elämänsä karkeimpia saaliita.

Tämä aika vuodesta – ajankohta jäidenlähdön jälkeen – ei ole niinkään ruokakalojen pyytämistä varten. Keväällä kylmän veden aikaan ahven on usein huonossa lihassa, ja sen

Hyppää kyytiin unohtumattomille ahvenreissuille!

Ahvenen viemää koostuu elämänmakuisista tositarinoista kotimaan upeilta ahvenvesiltä, Saimaan laajoilta seliltä aina meren ulkosaaristoon ja hiljaisille metsäjärville. Kalastajan Kanavalta tutut Jyri ja Anne-Maarit vievät lukijan ahvenreissuille eri vuodenaikoina ja erilaisten ahvenenkalastusmuotojen pariin. He jakavat vinkkejä kalojen löytämiseen, ratkovat kalastajan eteen tulevia haasteita ja pureutuvat eri tekniikoihin – välineitä ja vieheitä pohtien, luontoa havainnoiden ja jatkuvasti uutta oppien. Koska onnistuneen reissun kruunaa kalaruoka, jokaisen luvun päättää herkullinen ahvenresepti.

Olitpa sitten laiturinnokassa istuva aloittelija, innokas jigikalastaja tai uutta teknologiaa hyödyntävä suurahventen pyytäjä, kirja kuljettaa sinut suoraan tapahtumien keskipisteeseen ja tarjoaa samalla vinkkejä ja oivalluksia. Ennen kaikkea *Ahvenen viemää* on puheenvuoro suomalaisen kalaruuan, kalastuskulttuurin ja vesistöjemme puolesta.

KL 67.62

ISBN 9789528509721

DOCENDO